

Тема уроку. Рід іменників. Іменники спільного роду

Мета уроку: повторити й поглибити знання учнів про іменник як частину мови, сприяти зміцненню навичок визначення роду іменників, дати поняття про іменники спільного роду; розвивати вміння знаходити іменники чоловічого, жіночого, середнього та спільного роду у висловлюваннях, будувати з ними речення; виховувати пізнавальний інтерес і кращі людські риси.

Обладнання: підручник, таблиця «Рід іменників», роздатковий матеріал, презентація, комп'ютер.

Тип уроку: урок формування мовної компетенції.

Хід уроку

I. Організаційний момент

- Не за синіми морями, не за темними лісами, а зовсім поруч є невеличке село. І славиться воно чистими та цілющими джерелами, які напували своєю водою озеро Життя. Перше джерело – Доброти, друге – Пам'яті, третє – Дружби, четверте – Праці, п'яте – Чесності, шосте – Щедрості, а сьоме – Мудрості. Але одного разу люди помітили, що озеро обміліло, джерела замулилися.

(Слайд 2, 3)

І вирішили мешканці села їх почистити, стати на захист рідної землі та її природи. А розпочали з джерела Доброти. Бо лише на добро земля обізветься добром. І (поезія)

Людина починається з добра,
Із ласки і великої любові.
Із батьківської хати і двора,
З поваги, що звучить у кожному слові.
Людина починається з добра,
З уміння співчувати, захистити
Це зрозуміти всім давно пора,
Бо ми прийшли у світ добро творити.

Людина починається з добра
Із світла, що серця переповняє.
Ця істина, як світ, така стара,
А й досі на добро нас надихає.

Але селяни не змогли прочистити джерело самотужки, тому попросили допомоги. Давайте ми їм допоможемо. Для цього просто усміхніться один одному, напишіть добре слово на веселому смайлику і подаруйте своєму товаришу.

(Слайд 4)

II. Актуалізація опорних знань, умінь, навичок

- Усяку роботу легше виконувати гуртом, тому давайте ще допоможемо мешканцям села почистити і джерело Пам'яті.

Для цього проведемо вправу «*Капуста*»

(Слайд 5)

- Морфологія – це?
- Самостійних частин мови є...
- Іменник – це?
- Морфологічними ознаками іменника є ...
- Які іменники належать до істот? Наведіть приклади.
- Які іменники належать до неістот? Наведіть приклади.
- Які назви предметів називаються загальними?
- Чим відрізняються слова *людина і доброта*?
- Збірні іменники це...?
- Синтаксична роль іменника...
- Іменник має ... роди -
- Наведіть приклад іменника у однині і множині

- Молодці! Отже, ми допомогли розчистити джерело Пам'яті.

III. Оголошення теми та мети уроку. Мотивація навчальної діяльності

Темою нашого уроку є **Рід іменників. Іменники спільного роду**. Яку мету поставимо перед собою? Чого ви очікуєте від уроку?

(Слайд 6)

IV. Сприйняття та засвоєння навчального матеріалу

Для того, щоб ви переконалися у необхідності вивчення нашої теми, я пропоную вам почистити третє джерело Дружби. А для цього нам треба виконати завдання, попрацювавши в групах.

Завдання для I групи.

Визначте рід запропонованих іменників. Як ви це зробили? Зробіть висновок про рід іменників.

Дунай, мудрість, море, плакса, двері.

Завдання для II групи.

Визначте рід запропонованих іменників. Як ви це зробили? Зробіть висновок про рід іменників.

Дош, радість, вікно, замазура, ножиці.

Завдання для III групи.

Визначте рід запропонованих іменників. Чи можете ви це зробити? Зробіть висновок.

Куш, совість, озеро, бідолаха, дрова.

- Чи справилися всі із завданнями. Де відчули труднощі? Давайте, я вам допоможу.

Доповнення вчителя.

(гіперпосилання през. 2)

Іменники, які можуть мати то чоловічий, то жіночий рід, називають іменниками спільного роду: сирота, староста, базіка, роззява, бідолаха та ін..

Іменники, що називають тварин, птахів, риб роди не розрізняють: одні з них належать до чоловічого, інші – до жіночого. Однак у окремих можемо розрізнити стать баран – вівця – ягня, качур – качка – каченя)

Є іменники, які означають назви осіб за професією чи характером діяльності й належать тільки до чоловічого роду. До них належать лікар, вчитель, інженер, професор, суддя, редактор, доцент, професор, академік та інші. З такими іменниками прикметники і займенники узгоджуються в чоловічому роді.

Молодий лікар Балкова пішла у відпустку.

Молодий лікар Балков пішов у відпустку.

Деякі іменники мають паралельну форму роду: зал – зала, сусід – сусіда.

- Зверніться до підручника (с. 100), перегляньте матеріал. Чи можете щось доповнити? *(про відсутність роду в іменників множинної форми)*

Виконаймо вправу 231 (усно)

V. Закріплення та систематизація вивченого

- Нарешті ми можемо допомогти і джерелу Праці. Для цього виконаймо наступне завдання.

1. Розподільний диктант.

Запишіть іменники у 4 колонки: чол., жін., сер., сп.. роди. Яке слово зайве? Чому?

Дуб	береза	листя	сирота
Сніг	осінь	сонце	плакса
Шампунь	матір	вікно	зануда
Тюль	совість	гілля	трудяга

Карпати – зайве (множина)

- Молодці! Ще одне джерело почало наповнювати водою озеро Життя.

- Мабуть, ви стомилися від напруженої праці. Давайте, відпочинемо.

Фізкультхвилинка

- Допоможемо ще? Отож, щоб почистити джерело Чесності, виконайте завдання

2. Лексико-семантичний диктант.

(Слайд 7)

Замініть подані вирази одним словом – іменником спільного роду.

Людина, яка пише лівою рукою -... *лівша*

Людина, яка багато теревенить -... *базіка*

Той, хто плаче без причини -... *плакса*

Неуважна людина -... *роззява*

Працівник пошти, який розносить газети та журнали -... *листоноша*

Людина, у якої немає батьків -... *сирота*

Працьовита людина -... *роботяга*

Людина, яка любить довго спати-...*соня*

- Давайте перейдемо до джерела Щедрості і попрацюймо у парах:

3. Складіть по два речення з кожним словом: один складає речення так, щоб це слово виступало іменником чоловічого роду, а другий – жіночого. **(Слайд 8)**

Староста, нероба; бідолаха, соня; пустомеля, *шкульга* (!!!)

Перевірте один в одного виконання.

Одночасно біля дошки розбори:

фонетичний – **недоріка**, *за будовою* – **пустомеля**, *синтаксичний* –

Усі радісно вітали листоношу. Один учень працює із словником – недоріка – лексичне значення.

- Які ви сьогодні молодці! Ви дуже гарно попрацювали, і нам залишилося почистити лише одне джерело Мудрості. Для цього пограємо в гру «А можна?» **(Слайд 9)**

Від поданих іменників утворіть (де можливо) іменники жіночого роду.

Секретар –

Учитель –

Психолог – Х

Бібліотекар –

Воротар – Х

Інженер – Х

Суддя – Х

Директор –

Балерина – Х

VI. Підсумок уроку. Оцінювання

- Молодці! У вас усе вийшло! Ви почистили всі джерела, і тепер озеро Життя знову стало повноводним. Давайте послухаємо, як хлюпочуться його хвилі, і ви поділитесь своїми враженнями про урок, заповнивши «Рефлексійну анкету».

(Слайд 10)

На уроці я:

- повторив...
- дізнався...
- навчився...
- відчував труднощі...
- (не) сподобалось...

А зараз послухайте свої бали: ...

VII. Домашнє завдання

Опрацювати теоретичний матеріал параграфа 30, виконати вправу 235 (усі); додатково – написати твір-мініатюру «Улюблена професія», визначити рід іменників **або** скласти й записати діалог, використовуючи іменники спільного роду.

(Слайд 11)

- Закінчити урок хочеться такими словами:

Будь чистою і світлою, дитино.

Добро твори у світі кожен час.

Добро і є та категорія єдина,

Яка веде до світла кожного із нас.

Добром на доброту відповідай щоднини

Й на зло також добром відповідай.

Покликання найбільше для людини —

Добро творити! Це запам'ятай